

Miljövänlig användning av askor 2009-2011 - Sammanfattning

Långsiktig hållbarhet kräver återanvändning av askor

Samhället kräver en omställning mot långsiktig hållbarhet. Mål, ekonomiska styrmedel och regelverk för att uppnå detta införs både internationellt och nationellt. I ett hållbart samhälle produceras ofta alltmer energi med förnyelsebara bränslen vilket ökar mängden aska. Så mycket som möjligt skall återanvändas och så lite som möjligt deponeras. Ett hållbart samhälle kräver att vi sparar på naturresurser och i största möjliga mån utnyttjar restprodukter som resurser.

För att möta de allt högre kraven handlar det om att finna bästa möjliga återanvändning av askor som är rimligt ur miljömässig, ekonomisk och praktisk synpunkt. Det handlar också om att fylla återstående kunskapsbehov, ge underlag för regelverk samt att föra ut kunskapen till producenter, användare, myndigheter och allmänhet.

Att återanvända askor är inte enbart en stor utmaning, utan även en direkt skyldighet för att uppfylla de mål som regering och riksdag ställt upp och som är i linje med EU:s strävan efter det resurssnåla samhället. Aska från bränsle som tas ut ur skogen ska om möjligt återföras till skogen och i övrigt skall askors goda egenskaper utnyttjas för att ersätta naturmaterial.

Framgångsrikt program som behöver säkerställa resultaten

Programmet Miljövänlig användning av askor har sedan 2002 bedrivits med stor framgång och dokumenterad effektivitet. Över 100 projekt har genomförts eller är under slutförande, en investering som uppgår till mer än 70 Mkr. Programmet har fått en bred uppslutning både från aktörer i branschen men även av myndigheter. Den utvärdering som gjordes av PROFU 2003 pekar på att:

- Askprogrammet genomförs effektivt och bedöms ha ett stort värde
- Det finns ett stort och brett intresse för programmet
- Värdet av kontinuitet och långsiktighet inom området är viktigt
- Resultaten måste bearbetas och få en vidare spridning
- Många frågor inom området återstår fortfarande att lösa
- Värdet av det uppkomna nätverket är mycket högt
- Programmet är i hög grad tillämpningsinriktat men resultaten ingår även i många vetenskapliga arbeten

2007 gjorde Roger Herbert, Uppsala Universitet en ny utvärdering som pekar i samma riktning:

- Askprogrammet har ett stort värde
- Resultaten är trovärdiga
- Det är viktigt att Askprogrammets nätverk och kunskapskälla bibehålls
- En viktig fortsättning av programmet är att omsätta erhållen kunskap i praktiska tillämpningar

Helhetssyn kontra prioriteringar av enstaka miljömål.

Riksdagens Miljömål är visionära. En viktig uppgift för askprogrammet är att bygga upp kunskaper och nätverk så att programmet kan verka för en kunskapsbaserad helhetssyn mellan miljömålen som berör användning av askor.

Naturvårdsverkets förslag 2007 till vägledningar "Förorenade områden" och "Kriterier för användning av avfall i anläggningsarbeten" jämte remissvaren på dessa har visat på en konflikt mellan olika miljömål. Detta stärker behovet av ett fortsatt askprogram för att få så bra kunskapsunderlag så att samhället kan styra askorna till resurseffektiv och miljöriktig användning. Här behövs systemanalyser för en ur samhällssynpunkt optimering av resurser som utmynnar i bedömningar och rekommendationer hur man på bästa sätt kan samordna idag motriktade miljömål.

Betydelsen av Miljöriktig användning av askor

Askprogrammet har en stor betydelse för alla askproducenter eftersom askor är centrala i all förbränning av fasta bränslen. En miljömässigt bra och ekonomiskt rimlig avsättning av askor är väsentlig för en biobränslebaserad fjärr- och kraftvärmeproduktions miljöriktighet och konkurrenskraft gentemot andra alternativ. Detsamma gäller även för skogsindustrin. Återföring av aska till skog är ett krav från Skogstyrelsen för att de skall tillstyrka ökade uttag av biobränslen från skog. Emellertid har ca 90% av alla energiaskor sitt ursprung från olika typer av biobränslen i form av returbränslen där fibrerna gjort nytta i form av papper och trä innan de tex blir hushållsopor och returträ. Detta innebär att utnyttjande av askor för olika tillämpningar är resursbesparande och därmed viktig för att förbränning av biobränslen skall bli långsiktigt hållbara.

2006 användes 1 Mton askor av totalt 1,3 Mton TS producerade askor. Av detta används ca 650 000 ton till ringa kostnad på deponier vid sluttäckning under kommande tätskikt – en möjlighet som nästan kommer att upphöra inom ca 10 år när flertalet deponier är sluttäckta.

Askprogrammets uppgift

Askprogrammets uppgift är att medverka till ett mera resurssnålt och energieffektivt samhälle genom att stärka och utveckla miljöriktig avsättning för:

- de ca 350 kton som idag har en avsättning utanför deponier
- de ca 650 kton som kommer att förlora sin marknad enligt ovan
- merparten av de ca 300 kton som idag deponeras samt
- de volymer som kommer fram genom ökad användning av förnyelsebara bränslen

Askprogrammet skall sträva efter att hitta så miljömässiga användningar som möjligt för alla askor som produceras. Askor skall inte hamna på fel ställen. Går det att ur miljösynpunkt finna bra användningar för även de mest förorenade askorna skall det givetvis uppmuntras och vid behov stödjas.

En miljöriktig användning av askor minskar behoven av deponering, minskar klimatpåverkan samt möjliggör ökat långsiktigt uttag av biobränslen från skog och åker. Det överensstämmer med EU:s övergripande mål med det resurssnåla samhället

Samhälle och företag får en bra utväxling av insatta medel.

Viktiga strategiska satsningar i programmet 2009-2011

Strategiska satsningar i kommande forskningsprogram ska bygga på de komponenter som är Askprogrammets styrka:

- Kunskapsuppbyggande- ta fram och förmedla kunskapsbaserat underlag till beslutsfattare och övriga aktörer.
- Goda exempel - implementering av utvecklings- och demonstrationsprojekt
- Uppföljning och verifiering av olika typer av askanvändningar
- Nätverk - med insikt och beredskap att klokt och rationellt hantera uppkomna frågeställningar avseende askanvändning